

SPANING

INOM VÅRD & OMSORG

Utbildning som ger jobb

SIDAN 8

JÄMFÖR ÄLDREBOENDEN MED NY TJÄNST 5
FRAMTIDENS HEMTJÄNST KRÄVER NYTÄNKANDE 6-7
GRÖNA MILJÖER GER MÅNGA FÖRDELAR 14-15

Anna-Lena Hesselroth Ansvarig utgivare för Spaning.

Sommar och sol!

KRÖNIKAN

Våren är här! Och snart är det sommar, med förhoppningsvis, massor med sol och bad. Semester närmar sig också – och visst längtar man efter lite ledighet – men, jag har mycket som ska hinnas med innan det är dags...

När jag läste artiklarna om trivselsassistenter, grönskande täppor och balkonger samt *"Läsning som startar samtal"* i det här numret av Spaning, stannade jag upp och lät det sjunka in. Hur viktigt är det inte att kunna vara här och nu och att ta tillvara på alla guldstunder i vardagen? Det slår mig också att jag i takt med att jag blir äldre mer och mer uppskattar att njuta av att iakttä naturens små underverk, som t.ex. när jag idag upptäckte att talgoxen hade flyttat in i vår fågelholk.

Jag funderar på att om man arbetar inom vård och omsorg, så blir det inte bara viktigt för egen del att vara i nuet, utan också viktigt för de vi hjälper och stödjer i våra arbeten.

På tal om semester – att vi kan anställa semestervikarier är en förutsättning för att alla ska få sin efterlängtnade semester. Det är också viktigt att gymnasie-

elever som går vård- och omsorgsprogrammet vill arbeta hos oss, eftersom de har rätt kompetens. Därför blev jag bekymrad när jag läste artikeln sid 8-9 om *"Utbildningen som ger jobb"* att endast en av de gymnasieelever som journalisten träffade, skulle arbeta hos oss i sommar. Varför väljer så få Malmö stad? Lyckas vi inte nå ut med vilka intressanta arbeten man kan söka hos oss? Hur tar vi hand om eleverna under deras praktik? Frågorna är många... Vi har, som Yvonne berättar i artikeln, många olika arbeten att välja bland och det finns stora möjligheter till fortsatt arbete, vilket borde göra oss intressanta som arbetsgivare.

Det här behöver vi alla hjälpas åt att fundera på, det ska i alla fall jag – och så ska jag träna på att vara i nuet så att jag inte springer förbi en massa guldstunder - Carpe diem!

**Anna-Lena Hesselroth,
HR-strategiska avdelningen,
som önskar alla en schön sommar!**

SPANING

Spaning ges ut av Malmö stad och är en tidning för dig som arbetar eller vill arbeta inom vård och omsorg.

Ansvarig utgivare Anna-Lena Hesselroth, telefon: 0768-934 898.

Produktion:

Maria Sehlin, Redaktionen.nu och Lisa Janzon, Malmö stad.

Skribenter: Christina Bruun, Jenny Cleveson och Maria Sehlin.

Grafisk form:

Benny Mårtensson, www.gregory.se

Fotograf:

Peter Kroon, www.peterkroon.net

Tryckeri:

Holmbergs
Beställ fler exemplar av tidningen på
040-34 21 10.

SIDAN 10-11

SISTA SIDAN

SIDAN 4

SIDAN 6

SIDAN 18

SIDAN 8

SIDAN 12

SIDAN 14

Extra händer ger trivsel

”God morgon Majken, får det vara lite kaffe i dag?” Helena Sternklev Lindholm, 22, sätter guldkant på vardagen på Päröns skogens vårdboende.

Det behövs fler händer i äldreboendet. På Päröns skogen i Hyllie har tre unga vuxna med lättare funktionsnedsättning fått jobb som trivselsassistenter.

– Det är en win-win situation, säger sektionschef Marie Liljekvist. Tre unga tjejer slussas in i arbetslivet och trivselen ökar för både boende och personal.

Helena stortrivs. I början var det lite svårt att förstå de boende. Nu är hon trygg i sin roll och har lärt sig hantera demens.

– Man måste tycka om att de är lite förvirrade. Jag hoppas jag får stanna. Jag vill inte härifrån!

Hon aktiverar gärna de boende.

– Vi brukar se gamla tv-program som NP Möller. Det finns gott om kul episoder att skratta åt, säger hon.

Helena älskar blommor. På gymnasiet läste hon till florist, men hade svårt att få jobb. Efter tre månaders praktik har hon sedan årsskiftet jobb som trivselsassistent. Ibland tar hon en promenad med någon av de boende och handlar blommor på Mobilia. Till påsk trollade hon fram fina blomsteruppsättningar.

I dag gör Helena sällskap med Sanna Hylander, även hon 22 år och trivselsassistent. Två unga, pigga,

ansvarsfulla tjejer ger sig ut med varsin boende i rullstol. Sanna arbetar på en avdelning där de boende inte är dementa men behöver mycket hjälp. I början var hon lite tveksam. Nu trivs hon.

– På morgonen brer jag mackor. Och så hjälper jag en tant att gå upp. Hjälper henne att klä på sig. Kammar håret och borstar tändarna, berättar Sanna.

Sanna kör gymna med några av de boende. Stelar armar och ben böjs och sträcks, mjuka bollar kastas och fångas. Sjukgymnasten har visat hur man ska göra.

– De gamla tycker att det är roligt. Det gör jag också.

Hon gick restauranggymnasiet och praktiserade på lunchrestaurang.

– Aldrig mer! Det var så stressigt. När jag gjorde praktik på dagis trivdes jag kanonbra. Att jobba med gamla är ganska likt. Hjälpa till att mata, gå ut i solen. Både barn och gamla behöver en klapp på kinden!

Chefen Marie Liljekvist hoppas att fler boenden ska anställa trivselsassistenter.

– Det här är inte bara praktik, utan en väg till anställning med riktig lön. Det höjer tjejernas självkänsla. Helena och Sanna känner alla här. Det är tryggt.

Marie understryker att alla i personalen måste förstå förutsättningarna i förväg.

– Personer med dolda funktionsnedsättningar, som ett lättare begåvningshandikapp, har sina begränsningar. Då är det extra viktigt att ta en sak i taget.

Helena Sternklev Lindholms arbetskamrat Elselill Gustavsen ser idel fördelar med att ha en trivselsassistent i arbetslaget.

– Medan vi hjälper de boende att stiga upp och klä på sig fixar Helena i köket. Det minskar stressen för alla. Vi hinner ge lite kvalitetstid. Det är guld värt.

TRIVSELSASSISTENT

Unga arbetslösa mellan 18 och 25 år med inlärningssvårigheter kan bli trivselsassistenter. Det är tre till sex månaders praktik med handledning och utbildning, följt av ett års anställning med stöd från Arbetsförmedlingen. Boendet får lönebidrag, den anställda grundlön. Under hela tiden ges också SIUS, särskilt introduktions- och uppföljningsstöd.

Traineeprogram för nyanställda

I höst startar Malmö stad ett traineeprogram för sjuksköterskor och biståndshandläggare. De antagna får fast arbete och en grundlig introduktion i hur stadens vård och omsorg fungerar.

– Vi har fått väldigt många ansökningar, 170 stycken, säger projektledarna Jonas Bergvall och Ann Rubin.

Det är inte helt enkelt att rekrytera sjuksköterskor och biståndshandläggare. Det är inte heller enkelt att börja arbeta utan erfarenhet.

– Tanken är att vi ska ge en grundlig introduktion i hur vi arbetar och vad som finns i Malmö stad, säger Jonas Bergvall.

Utbildningen vänder sig till personer som inte tidigare arbetat här. Det kan handla om nyutbildade eller om personer som arbetat i andra kommuner. Sex personer ska antas, tre sjuksköterskor och tre biståndshandläggare.

Vi ser en fördel i att hålla ett gemensamt program för dem eftersom de kommer att jobba tillsammans, säger Ann Rubin.

De som antas till traineeprogrammet börjar i september med en introduktionsvecka där de bland annat får träffa en vård- och omsorgschef, stadsjuristen, rehabiliteringspersonal, en medicinskt ansvarig sjuksköterska med flera för att höra hur de arbetar och hur lagstiftningen ser ut. Därefter får de gå bredvid på sin kommande arbetsplats i tre månader och får en egen mentor. Det blir också studiebesök i olika verksamheter som hospice, trygghetshotellet, guldstunder med mera.

– Vi vill ge en bra bild av vad som finns i Malmö stad. Det här är kunskap de har nytta av i sitt arbete, säger Jonas Bergvall.

Efter tre månader är de så färdigutbildade och börjar sin fasta tjänst. Det är sex stadsdelar som kommer att anställa traineerna. Ann Rubin och Jonas Bergvall arbetar i Kirsebergs stadsdel, som planeringssekreterare respektive enhetschef, och kommer att få en ny kollega genom traineeprogrammet, en biståndshandläggare, som ska ersätta en som går i pension.

Tack vare traineeprogrammet får de direkt en helhetsbild av vård och omsorg i Malmö, det är värdefull kunskap att ha med sig. Man jobbar väldigt mycket ensam och här får de en bra grund, säger Jonas Bergvall.

– De blir säkrare i sitt jobb och blir kända på arbetsplatsen redan innan de börjar. Det här är ett bra sätt att rekrytera folk och att ge en väldigt bra introduktion, säger Ann Rubin.

Upplägget är lite unikt i Sverige även om det tidigare funnits ett liknande traineeprogram för sjuksköterskor i Malmö.

– Jag hoppas och tror att det här kommer att bli positivt och att det kan bli en fortsättning, säger Ann Rubin.

Av de 170 som ansökt håller man nu på att vaska fram sex lyckliga som ska antas.

– Vi har fått in många intressanta namn, personer som vi kanske inte annars skulle tittat på eftersom de har för lite erfarenhet, men som nu – om de har rätt attityd – blir högtintressanta, säger Ann Rubin.

Jonas Bergvall och Ann Rubin har gjort traineeprogrammet.

Lisa Janzon och Cecilia Troedson är stolta över den nya e-tjänsten.

Hemsidan hjälper dig hitta rätt

Vad är hyran på Blomstergården? Vad tycker man om maten på Päronskogen? Hur många bor på Trygghetens boende? Alla svaren och fler därtill hittar du på den nya hemsidestjänsten "Hitta och jämför äldreboenden".

Sedan några veckor finns en ny e-tjänst på Malmö stads hemsida. Alla äldreboenden är listade med faktauppgifter och även betyg från brukarna själva.

– Vi har haft en liknande tjänst innan men den var inte alls lika användarvänlig, säger Cecilia Troedson som är systemförvaltare.

Tidigare låg där endast faktauppgifter om det 60-tal äldreboenden som finns i Malmö, nytt är att man presenterar vad brukarna tycker och att man kan jämföra olika boenden med varandra.

Tjänsten vänder sig till den som står i begrepp att söka plats på ett äldreboende. Den kan användas av såväl äldre som deras anhöriga men också av personal som biståndshandläggare som vill hämta information om boenden.

Man kan välja att gå in på äldreboenden i en viss stadsdel och se placeringar på en karta. Eller söka boenden med demsinriktning så man får upp dem. Ett tredje urval är att välja kommunalt eller privat.

Alla äldreboenden har en egen sida där man kan läsa mer om dem. Här finns faktauppgifter, en kort beskrivning av hur boendet ligger och om det finns något särskilt man vill framhäva, till exempel att man

har besök av fotvårdare eller tandläkare eller anordnar musikstunder. Här visas även tre olika fotografier på varje boende. En bit ner finns brukarnas egna omdömen.

Här finns betyg för boendemiljö, social samvaro och aktiviteter, maten, tryggheten och inflytande. Uppgifterna är hämtade ur Socialtjänstens stora brukarundersökning NKI (Nöjd-Kund-Index) som gjordes förra året. Betygen presenteras som staplar där 100 är max, men allt över 75 betyder "mycket nöjd".

– Vi tror att det här blir ett stöd för att kunna se vad andra brukare tycker om boendena, om hur kvaliteten är och hur man trivs, säger Lisa Janzon, kommunikatör på stadskontoret, avdelning vård och omsorg.

De tror inte att detta kommer att innebära att alla hädanefter vill söka sig till samma boende. De har gjort användartester och sett att det viktigaste för de flesta är närheten till där man bor och rekommendationer från bekanta.

– Det är möjligt att sidan kan bli en sporre att utveckla verksamheterna, säger Lisa Janzon.

Tjänsten är en föregångare som kan komma att användas av andra verksamheter i Malmö stad.

Fotnot: Sök på malmo.se/aldreboenden.

”Hemtjänsten måste stärkas”

Hemtjänsten står inför tuffa utmaningar. Allt fler riktigt gamla bor kvar hemma, likaså dementa och svårt sjuka. Det tvingar fram nya arbetssätt och prioriteringar, säger Christer Neleryd på Kommunförbundet Skåne.

– Kommunerna måste bli djärvare och stärka personalen.

Hur kommer framtidens vård och omsorg att se ut? Spaning frågade Christer Neleryd, regional samordnare på kommunförbundet Skåne i Lund. Trots alla larmrapporter är han optimistisk.

– Äldreomsorgen är högt prioriterad. Här finns en enorm utvecklingspotential.

Forskningen inger hopp, menar Christer Neleryd.

– Demensvården drar redan stora resurser och kommer att kosta ännu mer pengar om inget avgörande sker. Jag hoppas och tror att vi får se viktiga medicinska genombrott.

Christer har koll på vilka utmaningar omsorgen står inför. Tidigare har han varit vård- och omsorgschef i Ystad och jobbat på Socialstyrelsens regionala tillsynsenhet i Malmö. Nu stöttar han kommunerna i Skåne.

– Den demografiska utvecklingen, alltså hur befolkningen ser ut, visar att vi står inför uppenbara utmaningar. Det kärva ekonomiska läget ger anledning till oro. Hur ska pengarna räcka? Här krävs nytänkande.

Hemtjänsten måste stärkas, konstaterar han.

– I framtiden vårdas allt fler människor hemma. Det krävs ett ständigt lärande för att möta alla nya behov. Personalen behöver handledning och vidareutbildning.

Christer Neleryd lyfter fram tre tuffa utmaningar:

Den medicintekniska utvecklingen gör det möjligt för fler svårt sjuka att bo kvar hemma längre.

Antalet äldre ökar starkt. Riktigt gamla människor blir allt fler och behöver mycket vård och

omsorg.

Allt fler med demenssjukdom kommer att bo kvar i hemmet om någon i familjen är beredd att ta ett stort ansvar. Personalen måste utbildas i att stötta anhöriga.

Kommunen kommer att vässa sin roll som kvalitetssäkrare och kontrollant, spår Christer Neleryd. Den offentliga vården tar sig an de svårast sjuka och äldre som behöver mycket omsorg. Enklare service som mat och städning kan andra sköta.

– Många olika aktörer spelar i orkestern, men kommunen fortsätter att vara dirigent.

I dag styr prislappen när kommunen upphandlar tjänster. I sin kristallkula ser han en förändring.

– De ekonomiska konsekvenserna är lätta att jämföra, men vad får vi för pengarna? I framtiden tror jag kvaliteten kommer att väga mycket tyngre i vågskålen.

Kommunerna blir djärvare, system för uppföljning och klagomålshantering förbättras. Tack vare internet och smarta mobiltelefoner kan kommunikationen med anhöriga utvecklas.

Valfriheten stärks, spår Christer.

– Omsorgen blir mer brukarorienterad. Det är en absolut nödvändig utveckling. Vi kommer att få se fler nischade boenden där människor delar vardagen med andra med liknande intressen och erfarenheter, även vad gäller personalen. Det kan handla om alltifrån gemensamt språk till sexuell identitet. Och varför inte ett hem för gamla rockmusiker som gillar att jamma ihop?

– På det hela taget ser jag ljus på framtiden. Bra äldreomsorg kan bli ännu bättre, med rätt stöd till personal och anhöriga.

Många anhöriga är väl pålästa, det ställer allt högre krav, säger Christer Neleryd.

"Yrkesstatusen måste höjas"

Birgitta Nilsson, före detta socialkommunalråd i Malmö, nu pensionär och aktiv i PRO:

– Personalen har ett jättestort ansvar. Att ensam gå hem till människor i deras hem kräver kunskap. De allra flesta vill göra ett bra jobb, säger hon.

– För att klara äldreomsorgen framöver måste vi lyfta upp deras yrkesstatus.

Birgitta Nilsson tror att kompetensutveckling och fler heltidstjänster kan vara ett sätt. Allt detta kommer vårdtagarna till nytta.

– Som aktiv i PRO får jag veta mycket av mina kamrater där jag bor. Många känner otrygghet när många olika personer kommer hem till dem. Kontinuitet blir allt viktigare när fler riktigt gamla bor kvar hemma. Kontakten funkar bättre när man känner varandra väl.

– Nya bromsmediciner gör att fler dementa bor hemma. De behöver ett stort omhändertagande för att känna lugn. Humöret kan slå om snabbt vilket gör att personalen kan bli utsatt, säger Birgitta Nilsson.

– Som ordförande för ett seniorboende med närmare 300 lägenheter ser jag att många har svårt att bo kvar. Demens skapar oro. Om fler ska bo hemma i framtiden måste vi satsa jättemycket på dagverksamhet.

Fotnot: I 14 år var Birgitta Nilsson socialdemokratiskt kommunalråd med ansvar för vård och omsorg. Nu sitter hon i regionfullmäktige och är ordförande i Södertorpgårdens ideella förening som driver seniorboenden i Malmö.

Utbildningen som

Eleverna vid vård- och omsorgsprogrammet på Rönnens gymnasium behöver inte känna någon större oro över arbetsmarknaden. De flesta har goda möjligheter att hitta jobb direkt efter studenten.

– Vi har ett stort behov av personal inom vård och omsorg och vi är självklart intresserade av dem som går det här programmet, berättar Yvonne Karlsson som är HR-konsult i Centrum.

Emmanuel Crawford, Ghid Al Khaled och Sarkan Jasem har ett par månader kvar på Rönnen innan de ska ut i arbetslivet. Sommarvikariatet är i stort sett redan ordnade. Ghid ska jobba som undersköterska på onkologen, Emmanuel väljer mellan sterilcentralen och handkirurgiska mottagningen. Sarkan hamnar troligen som skötare inom rättspsykiatri.

– Så länge man har kompetensen kan man välja lite, säger Emmanuel Crawford.

De tre är överens om att det är skönt att veta att det finns jobb direkt efter studenten.

– Efter många andra utbildningar måste man läsa vidare för att få ett jobb. Vi kan välja om vi vill göra det eller inte, säger Sarkan Jasem.

Yvonne Karlsson berättar att det är svårt att konkurrera om fasta tjänster när man kommer direkt från gymnasiet. Då väljs oftast sökande med mer erfarenhet. Men det finns många vikariat som undersköterska eller vårdare inom LSS-verksamheter, hemtjänst och boenden.

– Det är ett bra sätt att få in en fot och vika-

riat brukar nästan alltid leda vidare till en fast tjänst, säger hon.

Praktikperioderna som ingår i utbildningen kan också vara en väg in i arbetslivet.

– Redan under min första praktik blev jag tipsad om att jag kunde söka jobb där, säger Sarkan Jasem.

Malmö stad erbjuder ett stort antal praktikplatser till vård- och omsorgsprogrammens elever och praktiken är en av de främsta rekryteringsbaserna. Många av de elever som Spaning träffade har dock skaffat sina första anställningar hos andra arbetsgivare.

– Det kan tyda på att vi inte är tillräckligt bra på att fånga upp praktikanterna. Jag tror att vi måste börja se praktikperioden som ett strategiskt verktyg för vår personalförsörjning, säger Ann-Kristin Blomberg som är HR-chef i Hyllie.

Kim Nybble är HR-chef i Rosengård och hon tänker i liknande banor.

– Vi kanske måste fördjupa vårt samarbete med skolorna och vidareutveckla hanteringen av praktikplatserna. Det är viktigt att vi attraherar gymnasieeleverna för där hittar vi många duktiga medarbetare, säger hon.

Centrum har till sommaren annonserat ca 200 vikariat inom vård och omsorg och Yvonne Karlsson

Sarkan Jasem, Emmanuel Crawford och Ghid Al Khaled tycker att det är skönt att veta att det går att få jobb direkt efter studenten.

ger jobb

berättar att man gärna sett fler sökande från gymnasieskolan. I februari startade Centrum upp en enheten för korttidsbemanning, vilken ska föra dialog med skolorna och aktivt arbeta för att informationen kring arbetsmöjligheterna ska bli tydligare för gymnasieeleverna.

”Jag hade inte ens tänkt på det när jag sökte till gymnasiet så det känns som en bonus” – Ghid Al Khaled

Varken Emmanuel, Ghid eller Sarkan valde vård- och omsorgsprogrammet för att lätt kunna få jobb.

– Jag hade inte ens tänkt på det när jag sökte till gymnasiet så det känns som en bonus, säger Ghid Al Khaled.

Emmanuel Crawford håller med.

– Jag har alltid velat utbilda mig inom omvårdnad. Det är intressant att få träffa människor i olika skeden av livet, säger han.

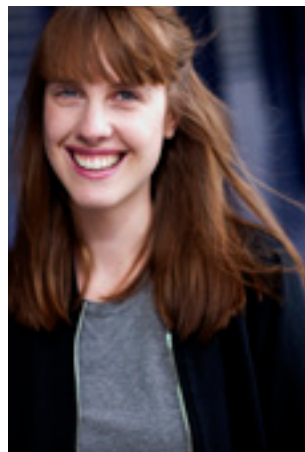
Sarkan Jasem anser att man redan tidigare borde prata om de goda möjligheterna att få jobb.

– Fick man reda på det redan i grundskolan skulle nog fler söka sig till vård- och omsorgsprogrammet.

Var vill du jobba?

Vi frågade några elever på Rönnens vård- och omsorgsprogram var de hoppas få jobb efter skolan.

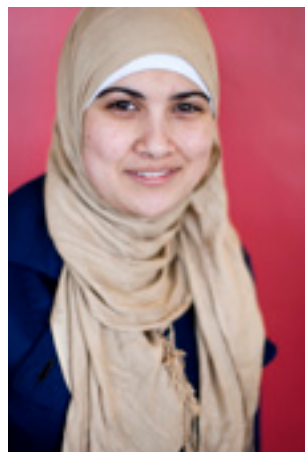
MARIE RAPP WASTENSON

– I sommar ska jag jobba vid Kulladals dagliga verksamhet. Jag vill också därefter jobba inom LSS-verksamheten, till exempel på ett LSS-boende.

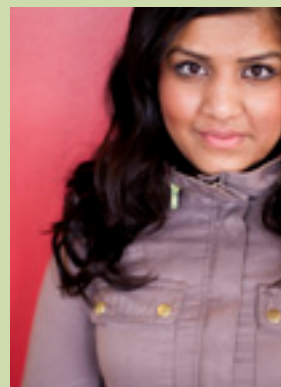
FEROZAN ALLAVI

– Jag vill få jobb som skötare inom psykiatri. Det känns spännande och jag gillar att jobba med människor.

NOR ABDELGHANI

– Efter studenten ska jag jobba inom psykiatri, där jag har praktiserat innan. Jag trivdes där och genom att jobba med olika människor kan man bli av med fördomar man har. Så småningom vill jag nog plugga vidare.

DIWA HAMID

– Jag har fått jobb i ett resursteam inom psykiatri så jag kommer att hoppa runt mellan olika avdelningar. Det blir en ny utmaning för mig, men jag gillar att träffa olika sorters människor så det ska bli intressant.

*Hur märker man att ett barn med autism är deprimerat?
Det var en av de frågor Jessica Stark sökte svar på som
FoU-trainee.*

”Studierna gav en del svar”

Omsorgspedagog Jessica Stark har skrivit uppsatsen
”Komplex – ADHD, depression och stress hos barn/ungdomar
inom autismspektrat”.

Varför studera detta ämne?

– Jag har mött många barn genom åren som jag upplevt haft psykisk ohälsa med depression eller ångest och har fått göra antaganden om hur det ligger till. Barn inom autismspektrat löper större risk att drabbas av psykisk ohälsa än barn utan. Jag ville läsa in mig för att få en klarare bild.

Är du nöjd med svaren?

– Både och. Jag hade velat hitta mer men det finns inte så mycket skrivet. Men jag tycker att jag fått fram en del fakta som jag är nöjd med. Det både bekräftade mina antaganden och gav mig nya tankar.

Vad fann du?

– Det är ett väldigt komplext ämne. Det som är viktigt är att om man ser beteendeförändringar måste man gå vidare med det. Man ska skriva ned det man ser och dokumentera så att man kan rapportera vidare till sjukvård och föräldrar.

När vi arbetar med personer som inte har förmågan att sätta ord på hur de mår har vi som personal ansvar för att vara vaksamma på beteendeförändringar. Att arbeta med struktur för individen är för mig att förebygga stress samt psykisk ohälsa och i stället öka välbefinnandet hos individen.

Vad hoppas du på nu?

– Att min uppsats kommer till användning, att personal läser och funderar. En fråga är hur vi som

personal stressar individen, vi gör tolkningar men man kanske också ska fundera över hur man själv agerar.

Hur har det varit att vara FoU-trainee?

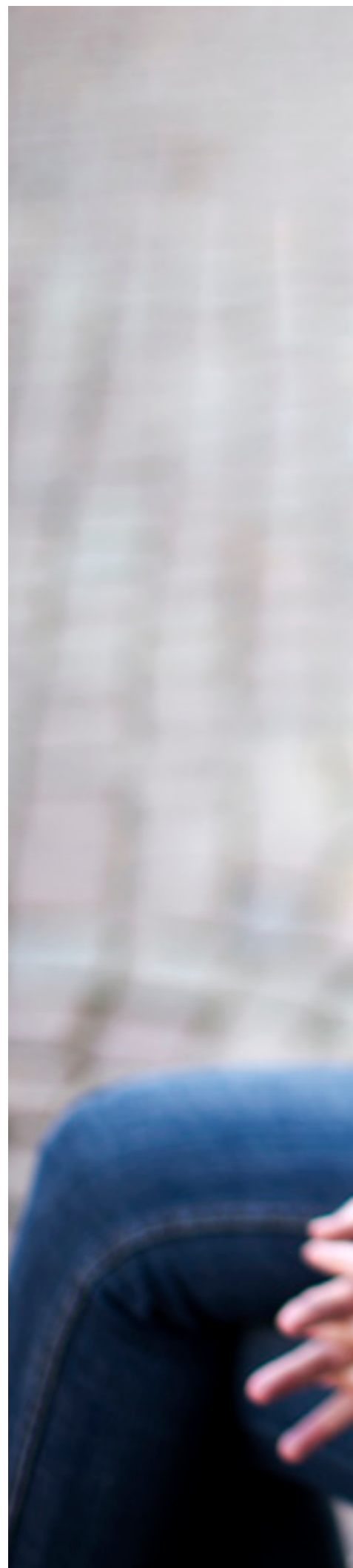
– Jätteroligt! Inspirerande! Det har varit en förmån att kunna fördjupa sig i ett ämne man är intresserad av. Det har varit väldigt givande. Det har både varit personligt givande och utvecklande och jag fick lite distans till mitt arbete och min yrkesroll, jag tror att det gjorde att jag vågade ta steget att bli sektionschef. Jag rekommenderar det varmt.

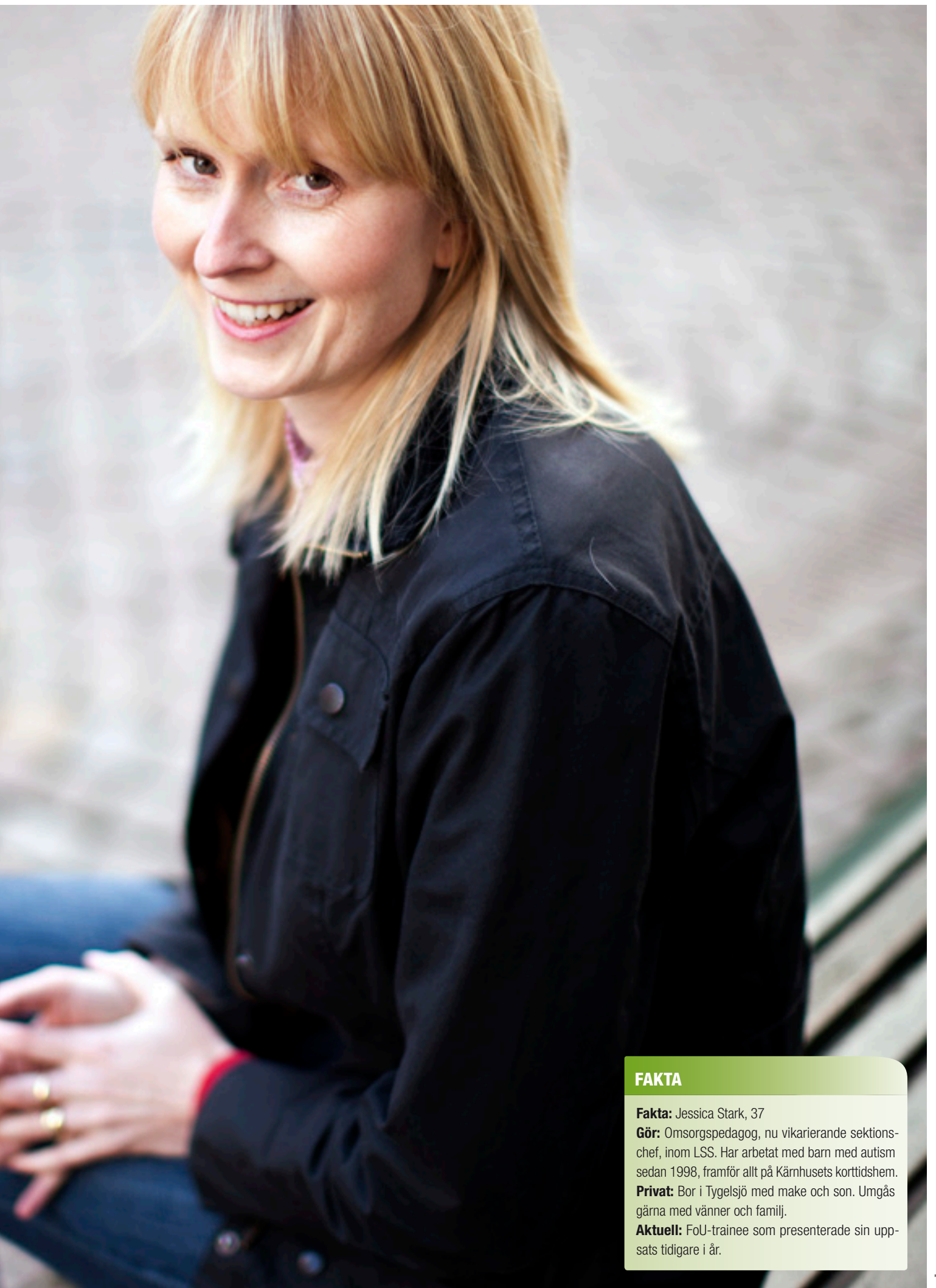
Fotnot: Som FoU-trainee lämnar man sin arbetsplats en dag i veckan under ett halvår för att studera ett ämne man själv valt. Litteraturstudierna bedrivs med hjälp av handledare. Uppsatsen läggs ut på malmo.se/fou.

UPPSATS OM AUTISM

Jessica Stark har studerat psykisk ohälsa hos barn inom autismspektrat, inriktat på samsjuklighet med depression och ADHD. Frågorna hon ställde var:

- * Vilka symtom/kännetecken på ADHD kan vi se hos barn med autismspektrumtillstånd?
- * Vilka symtom/kännetecken på depression kan vi se hos barn med autismspektrumtillstånd?
- * Vilken påverkan har stress på hälsan?
- * Hur kan vi som personal förebygga/lindra stress hos individer inom autismspektrum?

FAKTA

Fakta: Jessica Stark, 37

Gör: Omsorgspedagog, nu vikarierande sektionschef, inom LSS. Har arbetat med barn med autism sedan 1998, framför allt på Kärnhusets korttidshem.

Privat: Bor i Tygelsjö med make och son. Umgås gärna med vänner och familj.

Aktuell: FoU-trainee som presenterade sin uppsats tidigare i år.

”Jag me

TÄTT INPÅ

Namn: Sara Daabas

Ålder: 24 år

Bor: Kroksbäck

Ursprung: Född i Sverige, rötterna i Palestina

Familj: Mamma, pappa, fyra bröder, fyra brorsbarn.

Brinner för: Rättvisa.

Personlighet: Glad, positiv, hjälpsam.

Gillar: Folkliv, shopping, att se på film med vänner, äta på restaurang eller fika på stan.

Mår bra: När jag har tid för mig själv och rensar skallen med musik.

Lyssnar på: Engelsk och arabisk musik.

Favoritartist: Celine Dion.

Ser på TV: Komedier.

Vad gör dig glad? Det mesta. Övriga frågor, mina brorsbarn...

Vad gör dig arg? Orättvisor.

Favoritresmål: London.

Drömresa: Palestina – mitt hemland där jag aldrig har varit.

Oväntad talang: Jag är väldigt duktig på att spela trummor.

Framtidsvision: Att göra riktig skillnad för människor.

Älskar mötet d människor”

LSS-handläggare Sara Daabas, 24, gillar att arbeta på Rosengård.

– Många som bor här talar arabiska precis som jag. Att kunna jobba utan tolk gör det lättare att förstå människor. Känslorna når fram. Kontakten blir bättre.

Sara Daabas är en glad och öppen tjej. Förra sommaren tog hon examen på socialhögskolan i Lund. Nu jobbar hon som biståndshandläggare i Rosengårds stadsdelsförvaltning. Tack vare SEF Unga får hon arbetslivserfarenhet och kontakter.

– Jag älskar mötet med människor och lär mig massor här. Allt är roligt!

Efter examen stod hon utan jobb. Med en timanställning på en familjeinstitution räknades hon som arbetslös. Via SEF Unga fick Sara ett vikariat inom socialtjänsten på Rosengård från september till december.

– Jag planerade insatser för gamla som gått och trillat och behövde hjälp när de skrevs ut från sjukhuset. Ofta var det snabba beslut som gällde för en kortare tid. Andra behövde hjälp en längre period.

Efter årsskiftet har Sara fått träda in i en ny värld. Under hela 2012 jobbar hon som LSS-handläggare.

– Allt är annorlunda! Att utreda och bedöma rätten till insatser enligt LSS innebär ett väldigt stort ansvar för människors liv. Utredningen tar ofta längre tid. Jag måste vänta in specifika underlag så att allt blir rätt.

Även detta vikariat är på Rosengård. Här trivs hon bra.

– Arabiska är mitt modermål. Det har jag jättestor nytta av. Man förstår en människa med psykiska funktionshinder bättre när man talar samma språk. Med tolk blir det annorlunda. En viss fördröjning och svårare att läsa av känslor.

– Och tänk så mycket tid och pengar jag spar åt stadsdelsförvaltningen, hahaha!

Många ansökningar rör personlig assistans. Sara går hem till människor och ser med egna ögon hur de lever. Ofta gäller det unga människor med stort behov av hjälp.

Hittills har ärendena mest rört människor inom personkrets 3 och 1, men hon ansvarar även för sökande inom personkrets 2. Kanske har per-

sonen drabbats av en hjärntumör, en olycka eller blivit misshandlad och fått hjärnskador som lett till begävningsmässiga funktionsnedsättningar.

– Vi är tre LSS-handläggare som hjälps åt. Ibland gör vi gemensamma hembesök, särskilt vid assistansärenden som kan vara knepiga.

Allra svårast är det när personen inte medverkar vid hembesök, läkarundersökningar och liknande.

– Kanske är personen helt okontaktbar. Beror det på ett psykiskt handikapp, eller något annat?

Att söka stöd hos kollegorna, chefen och om det behövs även stadsjuristen är självklart.

– Min ambition är att beslutet ska bli så rätt som det någonsin kan bli.

Vissa arbetsdagar innebär flera hembesök. Andra består helt av skrivbordsjobb. Man måste hinna reflektera och dokumentera, konstaterar Sara.

Hennes rättvisepatos är starkt, liksom ansvars-känslan.

– Att besluta om avslag kan vara tufft. Jag frågar mig alltid: Har jag gjort tillräckligt? Det värsta jag vet är när någon blir bemött på ett dåligt sätt och blir nertrampad för att han eller hon inte kan tala för sig.

Vad vill du göra i framtiden?

– Fortsätta att jobba med människor. Just nu är jag bara här och nu, trivs väldigt bra och vill lära mig så mycket som möjligt för att kunna prestera bra.

– I framtiden vill jag verkligen göra skillnad. Än vet jag inte riktigt hur, men det kommer när det kommer. Det kommer att kännas härinne i hjärtat och märkas på människor jag möter.

Har du någon dröm?

– Nja... dröm och dröm... Jag har mina rötter i Palestina, men har aldrig varit där. Jag har inga släktingar kvar och säkerhetssituationen är inte den bästa. Men självklart är jag nyfiken. Visst vill jag åka dit!

VAD ÄR SEF UNGA?

Du som är mellan 18 och 24 år, arbetslös och bor i Malmö kan söka tjänster som SEF Unga annonserar ut på offentligajobb.se. Jobben ger kontakter, erfarenhet och riktig lön.

TRE PERSONKRETSAR

Det finns tre personkretsar inom LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Vad är personkrets 1?

Personer med utvecklingsstörning och personer med autism eller autismsmiktillstånd.

Vad är personkrets 2?

Personer med betydande och bestående begävningsmässiga funktionsnedsättningar efter hjärnskada i vuxen ålder, till följd av sjukdom eller yttre våld.

Vad är personkrets 3?

Personer med psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar, och som har stort behov av stöd och service i sitt vardagsliv.

Grönt gör gott för själen

Utemiljön har stor betydelse för äldre. Sömnen kan förbättras, man blir friskare, gladare, lugnare och mindre läkemedelsberoende.

Det visar den kunskapssammanställning som Anna Bengtsson på Alnarp har gjort för folkhälsoinstitutet om utemiljön för äldre och personer med funktionsnedsättningar. Sol-ljus och stimulerande gröna miljöer är bra för hälsan, på många sätt. Ju större vårdbehov en människa har desto viktigare blir närmiljön. Att det finns gröna miljöer nära och lättillgängligt är betydelsefullt, liksom utformningen av miljöerna. Odlingsbänkar i rätt höjd är ett tips.

Att kunna promenera är positivt för många. Liksom att kunna följa årstiderna, se träd och blommor, fjärilar och andra djur. Även att höra vind och andra naturljud är högprioriterade önskemål. Miljön kan också utformas så att den påminner om miljöer man vistades i då man var mer aktiv, som folkparker, äldre byggnader eller välkända växter. Det kan göra att äldre lever upp, återfinner sin identitet och blir tryggare.

Vi gav oss ut på spaning för att höra hur några olika boenden i Malmö använder sin gröna miljö.

Fotnot: Läs en sammanfattning av Anna Bengtssons rapport om utemiljöns betydelse för äldre på: www.friskinaturen.org/media/utemilj_nsbetydelse.pdf

Boken finns att beställa eller ladda hem via www.fhi.se.

Fler får grön gård

Fler boenden ska få mer spännande trädgårdar.

De äldreboenden och LSS-boenden i Malmö som förvaltas av stadsfastigheter ska gås igenom de närmaste fyra åren. Det är serviceförvaltningen som har satt igång projektet "Gröna boenden" med hjälp av projektpengar på 800 000 kronor från deras utvecklings- och investeringsråd. Målet är att trädgården ska bli en avkopplande mötesplats för såväl de boende som för personalen och anhöriga. De har hittills gjort vid åtta utemiljöer med bland annat planteringar, fjärilshotell och fågelbad.

– Nu behöver de bara öppna ytterdörren för att njuta av grönska och fågelkvitter, säger John Pearson som är trädgårdsterapeut på serviceförvaltningen.

Planeringen görs i samråd med personalen.

Balkong blev g

Jord under naglarna, kryddväxter som doftar, solvarma utemöbler. Fosietorps vårdboendes nya trädgårdsmiljö på de inglasade balkongerna väcker minnen.

Det är trädgårdsmästare Cecilia Thomason som tittat över de gröna miljöerna i Fosie. – På Fosietorp har man ingen egen trädgård. Då tänkte jag att även en inomhusträdgårdsmiljö kan väcka minnen till liv, jag ville skapa en utemiljö fast inne. Hit är det dessutom enkelt att ta sig, säger hon.

Inglasade balkonger har sina utmaningar, de blir väldigt varma på sommaren och det kan vara svårt att sköta växterna. Cecilia har därför valt lösningar som konstgjorda vindruvsrankor och att ta in naturmaterial som björkstammar. Men det finns också levande växter som murgröna här och i odlings-

Cecilia Thomason (vit blus) ska plantera i lådorna med Ruth Helwig. Bakom Karl-Gustav Åkerman och Yvonne Olsson.

rön oas

bänkarna ska man odla kryddor som man även kan ha till matlagningen. Hon har under våren haft studiecirkel där de boende bland annat fått göra blomsterarrangemang och plantera växter.

– Jag tror att trädgård och årstiderna är viktiga för många. Det märker man inte minst på alla samtal som kommer igång när vi är här, det väcker lustfyllda minnen, säger hon.

Personalen på Fosietorp uppskattar de nya gröna rummen.

– Denna trädgårdsmiljö är en enorm glädje och brukarna är så nöjda med blomstercirkelarna, säger enhetschef Maria Silvnell.

Bara att komma ut i grönskan och fika eller titta på folklivet utanför är lockande.

– Det har blivit jättefint, här spelar vi spel och vi dricker kaffe här på eftermiddagen, säger Yvonne Olsson som arbetar på Fosietorp.

Färgglad takterrass på Stensjön

En hammock och en populär grillplats på taket. Det har man på boendet Stensjögtan 66 i Hyllie.

– Takterrassen är jättehäftig och mycket populär sommartid. Vi grillar och fikar, och hammocken är populär, säger sektionschefen Elisabeth Benediktson.

Boendet öppnade 2006 och terrassen är ritad av landskapsarkitekt Monica Gora. Här finns upphöjda bänkar med blommor, träd och sittplatser.

– Vi använder takterrassen året runt, varje dag, på vintern skottar vi snö för det är en del som vill gå ut och promenera dagligen, berättar Iryna Sander som arbetar på plan 7.

Sommartid fikar de ofta ute, ibland äter de kvällsmaten här.

Bild: Ninna Thomsen

Sinnenas trädgård lugnar oroliga

Sinnenas trädgård på Blombuketten i Husie stimulerar sinnen och aktiverar de boende.

– Vi älskar vår trädgård, säger undersköterska Radojka Lazic som arbetar där.

För några år sedan fick de boende och personalen vara med och planera sin nya trädgård. Det blev en trädgård med många upplevelser i fem olika rum och en asfalterad slinga så att man enkelt kan gå runt med rollator.

– För mig var det viktigt att det blev en funktionell trädgård. Man ska kunna hitta en lugn hörna, kunna känna igen växter och plocka smultron och vara med och plantera och vattna, säger Radojka Lazic.

Det är fem olika "rum" med olika naturupplevelser. Här finns smultron att plocka, här odlas kryddor och rabarber. Trädgårdsrummen väcker minnen och ger samtalsämnen.

– Det är fantastiskt vad som sker när vi går

ut i trädgården! De äldre blir mycket lugnare, så fort vi går ut försvinner oron. Vi använder numera mycket mindre lugnande mediciner, berättar Radojka Lazic som arbetar på en avdelning för personer med demenssjukdom.

Egen täppa på Esperantogatan

På Esperantogatan LSS-boende har brukarna egna täppor. Här odlar de kryddor, plockar blommor och jordgubbar eller bara vilar i solstol.

Två i personalen har gått trädgårdskurs och efter det fick utemiljön större betydelse. Den förhöjer verkligen vardagen, förklarar Åsa Blixt som arbetar där.

En brukare lever för sin kryddodling i trädgården, någon odlar tomater utanför fönstret. Här finns även en stensatt slinga så att man enkelt kan ta sig runt med rullstol.

Upphandling IT-stöd för vård och omsorg

Malmö stad ser över behovet av IT-stöd för anställda inom vård och omsorg, psykiatri och hälso- och sjukvård.

Upphandlingen kommer eventuellt att inledas under året och systemet beräknas komma igång under 2014.

– Vårt nuvarande system har hängt med sedan början av 2000-talet och uppfyller inte de krav på stöd i arbetet som verksamheten är i behov av, säger Per Lövgren, controller vid stadskontoret.

Omkring 6 000 anställda arbetar inom vård och omsorg och hanterar uppgifter om närmare 15 000 brukare och patienter.

Stadskontoret har begärt 24 miljoner kro-

nor inför upphandlingen av ett IT-stöd. En förutsättning för upphandlingen är därmed att kommunfullmäktige godkänner budgeten när detta behandlas i juni.

– 24 miljoner är mycket pengar, men för en organisation i Malmö stads storlek är det en fullt rimlig summa, menar Per Lövgren.

En upphandling av det här slaget är ett stort projekt och hela 2013 har preliminärt avsatts som införandeår. Under 2014 räknar man med att systemet ska vara i bruk.

NYA MÅL PÅ GÅNG:

VÄRDIGHETSGARANTI

I början av nästa år ser det ut som att Malmö har en värdighetsgaranti för hemtjänsten.

Garantin är i första hand till för att brukare och anhöriga ska veta vad de har rätt till och för att personalen ska veta vad som krävs av dem.

Så här ser gången ut:

I februari ser Malmö ut att ha en ny plan för vård och omsorg. Planen ska ange de politiska målen för verksamheterna. Brukare och anhöriga ska få en uppfattning om vilken vård de kan förvänta sig och personalen om vilken vård och omsorg de ska ge.

NY VÅRD- OCH OMSORGSPLAN

Förslaget tas upp i vård- och omsorgsberedningen den 22 augusti 2012.

Förslaget sänds på remiss till berörda parter - nämnder, organisationer och övriga berörda under september-oktober.

AUGUSTI

SEPTEMBER

OKTOBER

Ett första förslag till plan ska vara klart i slutet av augusti 2012.

Förslaget behandlas av vård- och omsorgsberedningen.

Dags att upphandla boenden

Malmö stads avtal för enstaka platser i särskilda boenden och korttidsplatser löper ut nästa år. Nu ska nya ramavtal upphandlas som kan ge andra vårdgivare.

En arbetsgrupp med representanter från stadsdelarna och med olika professioner arbetar nu tillsammans med upphandlingsenheten för att ta fram ett förfrågningsunderlag inför upphandlingen.

– Målet är att kunna annonsera det innan sommaren, berättar Bertil Siöström som är utrednings- och utvecklingssekreterare vid stadskontoret, avdelning vård och omsorg.

I dag finns omkring 30 procent av Malmö stads platser hos olika privata entreprenörer. Det handlar om ungefär 600 platser inom vårdboenden, gruppboenden för personer med demenssjukdom, korttidsplatser och boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning. Därutöver har stadsdelarna Centrum och Västra Innerstaden cirka 125 platser i särskilda boendeformer som framöver ska ingå i den gemensamma upphandlingen.

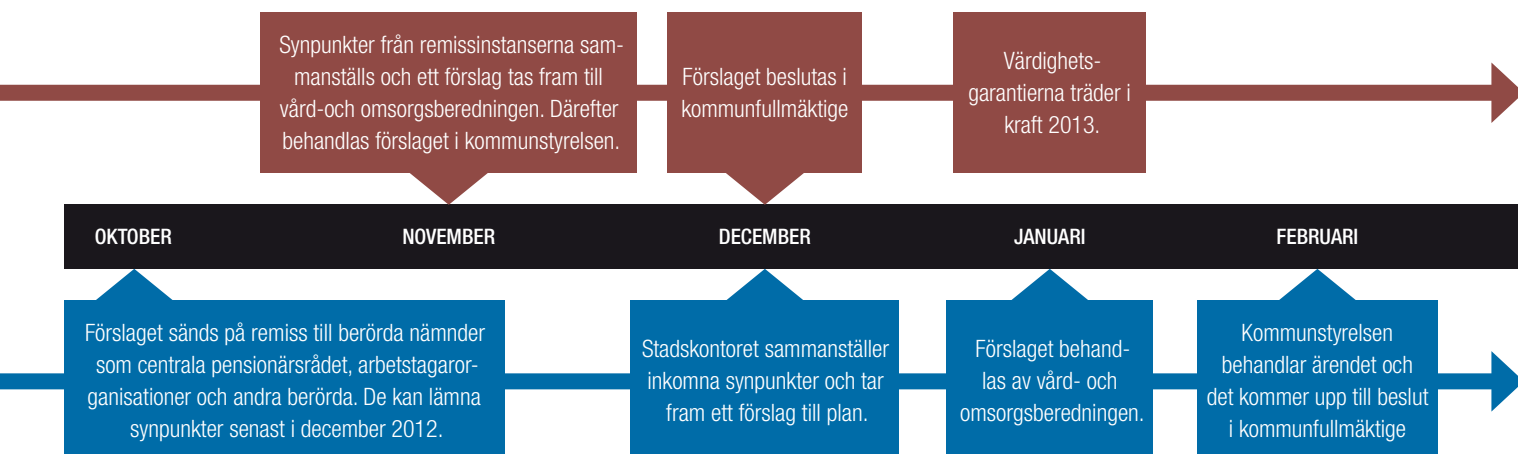
Platserna utgör ett komplement till dem som finns inom Malmö stad och köps in vid behov.

– Vi har i dag ingen egen drift av exempelvis boenden för personer med psykiska funktionsnedsättningar eller för yngre personer med demenssjukdom. Där köper vi in oss hos aktörer som har det, berättar Bertil Siöström.

Det nya ramavtalet börjar gälla den 1 juli 2013 och planeras att tecknas innan årets slut.

RAMAVTAL

Ett ramavtal tecknas mellan upphandlande myndighet och en eller flera leverantörer. Avtalet är en ram för vilka villkor och vilket pris som ska gälla om man väljer att anlita leverantören. I det här fallet innebär det att enstaka platser köps in i de perioder då det finns behov för det.

”Man blir tryggare i sitt arbete”

Sedan den 12 april kan Solveig Ringdell och Malin Limås titulera sig undersköterskor. Under det gångna året har de läst vård- och omsorgsprogrammet genom LPA, Lärande på arbetsplatsen.

– Det har varit ett riktigt lyft. Jag har utvecklats så mycket, berättar Solveig Ringdell som arbetar på ett LSS-boende i Fosie för unga med psykiska funktionsnedsättningar.

Genom LPA får personer som arbetar inom vård och omsorg möjlighet att läsa in karaktärsämnen inom omvårdnadsprogrammet, 1450 gymnasiepoäng, parallellt med sitt arbete. Detta tar ett år för de LPA-studerande.

Under sitt studieår tillbringade Solveig varje torsdag med sin studiegrupp ute i stadsdelen där lärarna kom och höll lektioner. Varannan onsdag fick hon ledigt från jobbet för att plugga. – Det kändes bra att sedan komma tillbaka till jobbet och kunna plocka fram kunskaperna från utbildningen. Tidigare gick det mesta på rutin så det här har verkligen vidgat vyerna, säger hon.

Malin Limås arbetar inom Dammfri hemtjänst i Västra Innerstaden och gick samma utbildning som Solveig. Hon hade funderat på att läsa vidare i flera år när hon fick chansen till LPA.

– Det var ett intensivt år och all denna kunskap gör att jag känner mig tryggare i mitt arbete, säger hon.

Malin blev så inspirerad att hon nu funderar på att fortsätta plugga. Hon har siktat in sig på en tvåårig distansutbildning för att bli specialiserad

undersköterska inom psykiatri. Utbildningen kan leda till jobb inom bland annat boendestöd.

– Genom LPA har jag fått möjligheten att öppna nya dörrar, och mod att utvecklas vidare, säger hon. Solveig instämmer.

– Jag trodde inte att man kunde känna så här inför sitt arbete när man är över femtio. Jag hoppas verkligen att fler vågar ta chansen.

FÅR HANDELDARE

Alla som utbildar sig genom LPA ska ha en pedagogisk handledare som stöd i studierna. Handledaren ska vara en kollega på arbetsplatsen som är utbildad undersköterska och helst ska de gå på samma schema. Solveig Ringdell och Eva Reimers hade varit kollegor i åtta år när Eva, då själv nybliven undersköterska, blev Solveigs handledare. Under vårvintern 2011 gick Eva en handledarutbildning vid Malmö högskola och därefter arbetade de två sida vid sida.

– Vi hittade exempel i vardagen på sådant som de pratat om i skolan. Jag försökte vara uppmuntrande och räta ut en del frågetecken, säger Eva som anser att en av utmaningarna i handledarskapet var att inte låta de egna föreställningarna färga av sig för mycket på Solveig.

– Det är viktigt att inse att det finns olika sätt

att se på saker och ting.

Eva poängterar att hon inte ser sig som en fulllärd handledare. Det, säger hon, blir man nog aldrig. Men hon skulle gärna handleda igen. – Man blir rakare i ryggen av utbildning. Det här har gjort mycket för självförtroendet för oss båda, konstaterar hon.

ARBETSLEDARE STÖDJER

– Som arbetsledare är det min uppgift att skapa förutsättningar för LPA, säger Viera Brziakova som är sektionschef för Dammfri i Västra Innerstaden.

– Det kan handla om att ge den studerande tid och stöd för att genomföra sina studier.

Hittills har två medarbetare i Dammfri gått LPA-utbildning. Malin Limås är en av dem.

– När jag hade mycket i skolan kunde jag bli avlastad och få extra tid vid datorn, berättar Malin.

Viera menar att det inom äldreomsorgen ställs allt högre krav på medarbetarnas kompetenser inom olika kunskapsområden inom vård och omsorg. Därför är det viktigt att de, utöver sina praktiska kunskaper, också får tillgång till formell kunskap.

– Utbildningen hjälper medarbetarna att hantera svåra situationer bättre och de känner sig tryggare. Därmed höjs kvaliteten på arbetet och vi får nöjdare brukare.

Ann utvecklar arbetslag

Ann Rácz hjälper arbetslag att växa. Nyckeln heter förståelse.

– Vi är alla olika. Ska vi köra på en pyttesmal väg där nästan ingen får plats, eller en bred motorväg med utrymme för alla våra personligheter?

Arbetslagsutveckling är Ann Rácz specialitet. Nu jobbar hon med personal inom vård och omsorg och förskola i hela Malmö.

– Jag har världens roligaste jobb. Det är spännande att se människor och grupper utvecklas. Vård- och omsorgsarbete är knappast nerlusat med utvecklingsmöjligheter, särskilt inte med dig själv som redskap. Arbetslagsutvecklingen svarar upp mot ett uppdämt behov och lönar sig för både personal och brukare.

Reaktionerna är ibland lite avvaktande. Vad ska det här användas till? Vagar jag visa vem jag är? Osäkerheten ger med sig rätt så fort, berättar Ann.

– Att andra varit med om samma sak och tycker att det är bra sprider sig som ringar på vattnet. Ibland tar chefen initiativ, ibland personalen.

Arbetet bygger på två utvecklingsinstrument: MBTI och Förändringens fyra rum. MBTI går ut på att bli medveten om sina olikheter.

– Hur föredrar du att göra om du får göra som du vill? I stället för rättvisetänk tar vi fasta på mina och dina styrkor och hur gruppen kan ha nytta av dem.

Någon tankar energi genom att prata, andra genom att dra sig undan. Vissa föredrar en fast ordning, andra vill ta dagen som den kommer. MBTI-skalorna gör det ofarligt att tala om olikheterna.

– Aha! Är det därför som du reagerar som du gör? Förklarar Ann Rácz.

Fattar du beslut utifrån känsla och jag utifrån tanke?

– Bra! Båda perspektiven behövs. Vi stärker gruppen i stället för att krocka.

Det andra instrumentet, Förändringens fyra rum, handlar om hur vi förhåller oss till förändring och utveckling utifrån två olika förändringssätt. Varje rum beskriver en fas.

I nöjdhetens rum är samarbetet harmoniskt. Alla kompromissar, allt flyter på. Men arbetslaget glider lätt över i förnekelsens eller censurans rum, antingen som en omärklig rutschkana utför eller genom en plötslig fallucka.

– Då känns det inte roligt att gå dit längre. Man håller färgen. Låtsas att man fortfarande är nöjd. Men stämningen i fikarummet avslöjar något annat.

Med tiden gläntar man på dörren till förvirringens rum.

Här är det jobbigt att vara! Vi lyfter på locket,

tar känslan på allvar och når till slut inspirationens rum, där man genom mod och realistiska val hittar ny inspiration.

Samtalet i arbetslaget blir livligt. Hur har vi det i gruppen? Vad är vi nöjda med nu, när vi hamnar i censur, när vi blir förvirrade och när är vi inspirerade? Minst en timme ägnas åt analys. Sen letar vi åtgärder.

– Stegvis bygger vi organisationsparametern. Vad höjer och sänker värdena? Vilka åtgärder kan öka nöjdhet och inspiration? Vad kan jag göra, du göra, chefen göra?

När Ann kommer tillbaka för att följa upp visar det sig ofta att personalen använder fyrarummaren som hjälp för reflektion. Hur har samarbetet fungerat? När befann vi oss i det ena eller andra rummet?

På ett LSS- eller äldreboende kan man ta hjälp av instrumenten när man pratar med de boende, förklarar Ann Rácz.

– När känner du dig förvirrad? När mår du allra bäst? Om personen inte förmår uttrycka sig kan man ändå ställa sig frågor som: När hamnar jag i de olika rummen i mötet med de boende? Vilken profil har han eller hon? Det är en nyckel till djupare förståelse.

Självklart har man även personlig nytta av verktygen.

– Stäm av med dig själv. Vad gör mig inspirerad och glad? Vad känns skit? Ta fasta på det och förändra!

FAKTA

Vem är Ann Rácz?

Förskollärare, specialpedagog och vidareutbildad till HR-specialist. Kanske den i Sverige som gjort flest organisationsbarometrar. Arbetslagsutvecklingen i Malmö stad finansieras med riktade pengar till slutet av 2012.

Vad är MBTI?

Myers-Briggs Type Indicator, världens mest använda personlighetsinstrument. Bygger på C G Jungs psykologiska teorier. Kom till Sverige 1978.

Vad är förändringens fyra rum?

En snabbt växande metod för utveckling i organisationer. Upphovsman är Claes Janssen, psykolog och docent i pedagogik. Fyrarummaren symboliserar olika faser: Nöjdhet, censur, förvirring och inspiration.

"Bra att det läggs krav"

Det är svårt - och viktigt - att hitta rätt form av bostad till varje individ som ska ha bostad enligt LSS. Så förklarar de ansvariga i Hyllie stadsdel de avgifter de fått.

Hyllie stadsdel har dömts att betala nära en halv miljon kronor i särskild avgift för att inte har tillgodosett behovet av bostäder, enligt lagen om LSS, inom rimlig tid.

Att tillgodose behovet är ett pussel. Rätt sorts lägenhet ska bli ledig och personen själv ska vilja bo där.

– Det absolut viktigaste är att hitta rätt placering till varje person, säger Marika Viktorsson som är handläggare i Hyllie.

Hyllie har fått sanktionsavgifter i tre olika ärenden förra året, något som gett rubriker i dagstidningarna. Socialstyrelsen anser att placeringarna tagit för lång tid då det tagit cirka ett år från anmälan till inflyttning.

Varför just Hyllie drabbats av tre ärenden på en och samma gång vet de inte. En förklaring kan vara att Hyllie har en ganska stor vård och omsorgsverksamhet.

– Det är särskilt svårt att hitta rätt bostad när det handlar om personer med flera olika behov, säger Marika Viktorsson.

Sanktionsavgiften för de tre personerna uppgår till närmare en halv miljon kronor, 475 000 kronor, som ska betalas av Hyllies budget.

– Utifrån individen perspektiv är det bra att det läggs krav på kommunen. Det ska inte vara olika väntetid i olika kommuner, säger Carina Tell som är enhetschef i Hyllie.

Hyllie har ansökt om så kallat prövningstillstånd i ärendena då man anser att man gjort tillräckliga

åtgärder under väntetiden. Frågan är också vad som är en rimlig väntetid. Tidigare har det ansetts att ett år är rimligt, nu talar Socialstyrelsen om ett halvår. Samtidigt kan en brukare tacka nej till en bostad och även dröja med att flytta in, vilket i statistiken enbart visar sig som att de fortfarande står i kö.

– Vi överklagar för att se om vi inte gjort tillräckliga åtgärder under tiden, säger Carina Tell.

Vad hoppas ni för framtiden?

– Att den planerade utbyggnaden av boende med särskild service går att genomföra, så att vi täcker framtida behov, säger Carina Tell.

Carina Tell och Marika Viktorsson.

Gemensam kö för Malmö

"Vi förmedlar lediga lägenheter efter anmälningsdatum och Malmös prioriteringskriterier."

Det förklarar Karin Boijertz som är enhetschef på sociala resursförvaltningen som ansvarar för kölistan till LSS-lägenheter i Malmö.

Varför just Hyllie stadsdel drabbats av tre ärenden som gett särskild avgift vet hon inte, men att Hyllie har många ärenden är sannolikt bidragande och även att det kan handla om grupper där det funnits få bostäder.

– Det har funnits en brist på framför allt gruppbostäder för autism och personkrets 3 (psykiska funktionsnedsättningar) då byggandet av flera sådana boenden fördröjts. Men nu är flera nybyggen på gång, säger Karin Boijertz.

Under 2010 anvisade de 105 personer LSS-lägenhet (77 tackade ja), under 2011 var det 153 anvisningar (109 tackade ja). Trots att många tackade nej är det en markant ökning av anvisade lägenheter från år till år säger Karin Boijertz. Den 25 april i år stod 16 personer i Malmö i kö för LSS-bostad sedan mer än 3 månader, vilket är nästan en halvering mot samma tid förra året. Kommunerna har en anmälningsskyldighet till Socialstyrelsen efter tre månader.

– Vi räknar med att ingen ska behöva vänta mer än tre månader när vi kommer till slutet av detta år, säger Karin Boijertz.

Fotnot: Socialstyrelsen har dömt Malmö att betala särskild avgift i 17 ärenden sedan 15 februari 2010. Flera stadsdelar har drabbats.

Rekord för lättläst

Aldrig förr har Centrum för lättläst sålt så många böcker som förra året. Då såldes 83 347 böcker. De populäraste var Hundraåringen som klev ut genom fönstret, Ondskan och Lyckobarnet. I sommar presenterar de världssuccén "Jag är Zlatan Ibrahimovic" som lättläst. Boken har redan sålt i flera hundra tusen exemplar och blir sannolikt den inbundna bok som sålts mest någonsin.

I Sverige är 25 % ovana läsare eller har någon form av lässvårighet. En lättläst bok har ett tydligt innehåll och ett språk som är vardagligt. Böckerna är ofta rikt illustrerade och den grafiska formen tydlig.

Även tidningen 8 SIDOR om lättlästa nyheter ökade förra året sin upplaga till skillnad från många andra tidningar. 8 SIDOR har större text och ett enklare språk än många dagstidningar. Den kommer ut en gång i veckan.

Läs mer på www.lattlast.se.

Boktips

från **Anni Söderlind**
på **Malmö stadsbibliotek**

Fira året runt

MARIT ENGSTEDT

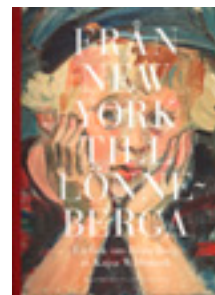
Nu har det kommit en ny lättläst bok om årets helger och andra speciella dagar. Den heter Fira året runt och är skriven av Marit Engstedt. Alla kända helgdagar, från midsommar till nationaldagen, finns med och dessutom 38 andra dagar att uppmärksamma – surströmmingspremiär, skottdagen, 1 april, för att nämna några. Fira året runt har goda chanser att bli en klassiker med alla recept, sångtexter och andra tips kring våra helger.

Dödssynden

HARPER LEE

Så vill jag tipsa om en bok som inte är ny – den utkom första gången 1960 – men som nu finns i pocket och har ett tema som känns alltför aktuellt än idag. Dödssynden (för många mer känd under den engelska titeln *To kill a mockingbird*) är den enda roman som författaren Harper Lee gett ut, men som uppmärksammades stort när den kom. Den handlar om ett rättsfall i amerikanska södern på 1930-talet där en svart man anklagas för våldtäkt trots att bevisen inte håller. Läsaren får följa händelserna genom ögonen på advokatens två barn, vilket ger berättelsen ett ännu större djup.

Från New York till Lönneberga

KAJSA WILLEMARK

Från New York till Lönneberga är namnet på en konstbok så rolig och spännande att det inte går att sluta bläddra i den!

Den handlar om konstnären Björn Berg, mest känd för sina illustrationer till Emil i Lönneberga och Teskedgumman – men tänk att han tecknat och målat så mycket annat!

Kajsa Willemark är författare till denna porträttbok där vi får läsa om Björns uppväxt i Tyskland, USA och Sverige, om hans många arbeten som tidningstecknare och illustratör, om samarbetet med Astrid Lindgren. Naturligtvis är boken sprängfylld med fantastiska teckningar och målningar av Björn Berg.

Mellanmålsrecept från dietist Louise Follin

Regelbunden måltidsordning är viktig. Man bör äta frukost, lunch och middag plus två-tre mellanmål per dag. För den som är överviktig är det ett sätt att hålla sötsuget borta genom att inte bli vrålhungig, för den som är undernärd ett sätt att öka antal intagstillfällen. För äldre med dålig aptit som är eller riskerar att bli undernärda, kan mellanmålet avgöra skillnaden. Här några tips på energirika mellanmål:

AVOKADO MED SKAGENRÖRA

Dela avokadon i två halvor på längden och ta bort kärnan. Lägg i en klick skagenröra/ishavssallad i urgröpningen. Garnera med lite dill och en citronskiva.

FYLDA TUNNBRÖDSRULLAR

Smöra och bred pepparrotvisp på mjukt fyrkantigt tunnbröd. Täck med skivor av smakrikt rökt kött t ex renstek/hamburgerkött.

Rulla ihop till en fast rulle. Skär upp dem i munsbitar och servera. De går utmärkt att frysa in och plocka fram en stund innan de ska skäras upp.

Variera fyllningen efter önskemål.

PLOCKMAT

Tärna/skiva rökt korv, hårdost, dessertost. Trä upp på tandpetare tillsammans med kärnfria druvor, physalis, oliver, körsbärstomat, dadlar och/eller kex.

Servera och njut! Det kan stå i rumstemperatur någon timme så det går bra att förbereda.

FRUKTSALLAD

Räkna en halv frukt av varje per person: banan, apelsin, äpple och 1 matsked russin per person.

Skala och dela frukterna och blanda i en skål.

Servera med fet vaniljyoghurt och hackad mandel.

SÄNGFÖSAREN, 1 PORTION

1 dl fet yoghurt och fet mjölk blandas till önskad konsistens. Blanda i:

50 g mixad eller mosad färsk, fryst eller konserverad frukt eller bär.

1 msk socker

1-3 tsk rapsolja.

MIKROOMELETT

För 1 portion kan man göra en supersnabb omelett i mikron. Man tar 2 ägg, ½ dl grädde, salt och peppar. Vispa smeten, sätt in i mikron i 1 min på full effekt. Ta ut och rör om och sätt in ytterligare en min.

Servera med valfritt tillbehör som t ex en klick kaviar, en skiva rökt lax eller några köttbullar.

”Viktigt se över synsätt”

Trots att man närmat sig målen så är LSS-verksamheten i Malmö ännu inte så brukarorienterad som LSS-planen kräver. Det visar den uppföljning som stadskontoret genomförde i vintras.

– Utvecklingen går åt rätt håll men det är mycket kvar att göra, konstaterar Ingela Kressander som är utrednings- och utvecklingssekreterare på stadskontoret.

Nära tusen medarbetare och sektionschefer inom daglig verksamhet och bostäder med särskild service har via en webenkät besvarat frågor om bland annat delaktighet, självbestämmande och inflytande. Dessutom har tolv brukare svarat på frågor om boende, sysselsättning, fritid och personal. För att kunna se vilka områden som behövde förbättras var frågorna samma som vid förra årets basmätning.

Uppföljningen visar att antalet medarbetare och chefer som menar att LSS ger brukaren rätt att styra över sitt eget liv har ökat stort sedan förra året. Detta tyder på en god förståelse av LSS-planen. Men samtidigt svarar fler än förra året att det inte är viktigt att brukare kan göra egna val, exempelvis kring regler för gemensamhetsutrymmen, vilken mat de ska äta och vid vilka tider.

– Det borde vara tvärtom, eftersom man sedan dess börjat använda planen, så det här är något man får titta vidare på i förvaltningarna. Men vi ser det som positivt att man svarar ärligt på hur det faktiskt ser ut i verkligheten, säger Ingela Kressander.

I vissa frågor skiljer sig svaren rejält mellan medarbetare och chefer. Exempelvis så svarade många fler chefer än medarbetare att det största inflytandet över verksamheten ligger hos brukarna. Medarbetarna svarade i sin tur oftare än cheferna att de har större inflytande än brukarna, till exempel när det gäller vilken mat brukarna äter och vilka gemensamma regler som gäller. Detta håller brukarna med om i sina svar.

En del brukare berättar om bemötanden som känts kränkande. Nästan 60 procent av medarbetarna svarade att arbetssätt som är kränkande mot brukare förekommit, men bara cirka 7 procent angav att de har rapporterat om det enligt Lex Sarah.

– För att utveckla verksamheterna måste felaktigheter rapporteras. Därför är det viktigt att man får in det synsättet i arbetet, menar Ingela Kressander.

Ett av LSS-planens effektmål är att öka antalet brukare med individuell plan. Uppföljningen visar dock på en liten ökning och utvecklingen skiljer sig stort mellan stadsdelarna.

Varje stadsdel kommer att få tillgång till sina enkätsvar för att kunna analysera vad de behöver förbättra. Stadskontoret föreslår att varje förvaltning därefter skriver en handlingsplan över förbättringsarbetet.

Eftersom LSS-planens mål inte uppfyllts föreslår stadskontoret att målen ska gälla även för 2012/2013. Beslut fattas av kommunstyrelsen den 30 maj, samma datum som stadskontoret presenterar uppföljningen.

Ingela Kressander.

Läsning startar samtal

”På Dragörfärjan åt man gärna spätta med remouladsås och kalvfilé Oscar”.

När läsombudet Elisabeth Peterson läser om den gamla färjetrafiken kommer snart samtalet igång:

– Det var fina båtturer, solen sken alltid, säger Inga Gustafsson.

–Och i Dragör kom alla svenskar dragande med sina stora matväskor, fortsätter Clary Persson.

Läsestunderna blir till minnenas samtal och ibland övergår det i sång. Elisabeth Peterson är läsombud på Trygghetens vårdboende i Södra Innerstaden och hjälper till att låna såväl skrivna som inlästa böcker från stadsbiblioteket. Hon håller också regelbundet i bokcirklar och väljer då böcker som kan väcka minnen. Aktuella böcker just nu är *”Sånt är livet”* om schlagerns historia, *”Festa och fira”* om svenska traditioner och *”Kalops, kvabbs och kaffekask”* om skånska mattraditioner och det är där Dragörfärjans mat dyker upp.

– Böckerna väcker många minnen och samtal. Man märker att de boende blir glada och att böckerna startar nya tankebanor.

Malmös läsombud har gemensamma träffar på stadsbiblioteket i Malmö och får då bland annat träffa författare.

– Det är väldigt givande att vara läsombud, säger hon.

Bilden: Elisabeth Peterson läser för Inga Gustafsson.

Fotnot: I höst startar en ny utbildning av läsombud för anställda inom vård och omsorg. Den ordnas av stadsbiblioteket och är avgiftsfri. Det blir sex eftermiddagsträffar för sammanlagt 20 personer. Anmälan till bibliotekarie anni.soderlind@malmo.se.